

PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 13 Chwefror 2018

YN BRESENNOL:	Cynghorydd Peter Rogers (Cadeirydd) Cynghorydd R. Llewelyn Jones (Is-Gadeirydd) Cynghorwyr Richard Griffiths, Gwilym O. Jones, Alun Roberts, Margaret M. Roberts, Robin Williams Aelodau Lleyg: Dilwyn Evans, Jonathan Mendoza
WRTH LAW:	Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 Pennaeth Archwilio a Risg (MP) Rheolwr Risg ac Yswiriant (ar gyfer eitem 10) Swyddog Pwyllgor (ATH)
YMDDIHEURIADAU:	Cynghorydd Dylan Rees
HEFYD YN BRESENNOL	Cynghorydd John Griffith (Aelod Portffolio Cyllid), Prif Weithredwr, Gwilym Bury (Arweinydd Archwilio Perfformiad, Swyddfa Archwilio Cymru), Uwch Archwilydd Mewnol (SJ), Uwch Archwilydd Mewnol (EC)

1 DATGAN DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb.

2 COFNODION CYFARFOD 5 RHAGFYR, 2017

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a gynhaliwyd ar 5 Rhagfyr, 2017 a chadarnhawyd eu bod yn gywir.

Materion yn codi -

Cadarnhaodd y Cadeirydd, fel y nodwyd gan y Pwyllgor yn ei gyfarfod Rhagfyr, 2017, bod cyfarfod rhyngddo ef, y Swyddogion a'r ddau Aelod Lleyg ar y Pwyllgor wedi ei drefnu er mwyn ystyried y ffordd orau o hwyluso rôl yr Aelodau Lleyg ar y Pwyllgor. Roedd y ddau Aelod Lleyg wedi mynegi yn y cyfarfod blaenorol y byddai cael yr holl adroddiadau archwilio mewnol, yn hytrach na dim ond y rhai hynny â barn Sicrwydd Cyfyngedig, yn eu helpu nhw i ddeall sut y mae casgliadau archwilio yn cael eu llunio a'r farn sy'n cael ei rhoi gan felly wella effeithlonrwydd eu trosolwg a'u rolau fel aelodau sgrwtini. Dywedodd y Cadeirydd bod y cyfarfod a gynhaliwyd ar 7 Chwefror gyda Mr Dilwyn Evans, un o'r Aelodau Lleyg, wedi profi'n ddefnyddiol ac yn llawn gwybodaeth. Canlyniad y cyfarfod oedd y byddai'r broses bresennol yn parhau ond y byddai'r Pennaeth Archwilio a Risg yn edrych i ddarparu ychydig mwy o fanylder ar archwiliadau a oedd wedi'u cwblhau yn yr adroddiadau diweddar a gyflwynir i'r Pwyllgor.

3 DIWEDDARIAD ARCHWILIO MEWNOL

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg, a oedd yn nodi'r gwaith a gyflawnwyd gan yr Adran Archwilio Mewnol hyd at 26 Ionawr, 2018, ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor. Darparodd yr adroddiad grynodedb o'r adroddiadau archwilio mewnol a gyflwynwyd ers 17 Tachwedd, 2017; canlyniadau'r adolygiadau dilynol o archwiliadau archwilio mewnol blaenorol; gweithrediad camau rheoli; cynnydd ar ddarparu'r Cynllun Archwilio Blyneddol ar gyfer 2017/18 ynghyd â'r sefyllfa ddiweddaraf mewn perthynas â'r adolygiad a gynlluniwyd o gylch gorchwyl y Pwyllgor Archwilio.

Adroddodd y Pennaeth Archwilio a Risg ar y prif faterion fel a ganlyn ac wrth wneud hynny fe gadarnhaodd ei bod wedi ceisio cadw cydbwysedd rhwng darparu'r adroddiadau archwilio llawn, sy'n cynnwys llawer mwy o wybodaeth na sydd ei angen yn ymarferol ar y Pwyllgor er mwyn gallu herio ac at ddibenion sicrwydd, a chynyddu lefel y manylion am bob archwiliad -

Nodwyd fod pum adroddiad adolygu Archwilio Mewnol wedi eu cwblhau yn ystod y cyfnod dan sylw a oedd yn ymdrin â'r meysydd isod. Canlyniad yr holl adolygiadau oedd graddfa sicrwydd Rhesymol neu Sylweddol:

- Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR) (Rhesymol) – 3 o risgiau lefel gymedrol wedi eu codi
- Gwariant Cyfalaf (Sylweddol) – dim risgiau na materion wedi eu codi
- Rhenti Tai – Parodrwydd ar gyfer Credyd Cynhwysol (Rhesymol) – 3 risg sylweddol, 7 cymedrol ac 1 mân fater/risg wedi eu codi.
- Rhaglen Cefnogi Pobl (Sylweddol) – dim risgiau na materion wedi eu codi
- Atgyfeiriad – Gordaliad Cyflogres – adolygiad ymgynghorol

Ymhelaethodd y Pennaeth Archwilio a Risg ar ganfyddiadau'r adolygiadau hynny lle'r oedd risgiau a/neu faterion wedi codi, natur a graddau'r risgiau a oedd wedi eu hadnabod, y camau cywirio sydd/a fydd yn cael eu cymryd, a'r rhesymeg ar gyfer y casgliad archwilio y daethpwyd iddo. Cyfeiriodd y Swyddog yn benodol at yr adolygiad archwilio o Renti Tai lle'r oedd 3 risg sylweddol wedi eu nodi. Er hynny fe gadarnhaodd y Swyddog, o ganlyniad i'r gwaith paratoi a oedd wedi'i wneud gan y Gwasanaethau Tai mewn parodrwydd ar gyfer cyflwyniad Credyd Cynhwysol, bod Archwilio Mewnol yn gallu darparu Sicrwydd Rhesymol ar gyfer y maes hwn.

- Bod 6 adolygiad dilynol o adroddiadau Sicrwydd Cyfyngedig wedi eu cwblhau yn ystod y cyfnod gyda'r canlyniadau canlynol –

- **Mynediad Rhesymegol ac Arwahanu Dyletswyddau (Logical Access and Segregation of Duties (Dilyn i fyny am yr ail waith) -** daethpwyd i'r casgliad, o ganlyniad i'r cyfnod o amser y mae'r risgiau/materion a gafodd eu hadnabod yn yr archwiliad gwreiddiol yn 2014/15 ac yn dilyn hynny yn yr adolygiad dilynol cyntaf ym mis Ionawr 2015 wedi bod yn disgwyl am sylw, mai ychydig iawn o gynnydd a wnaed gan y Cyngor o ran gweithredu'r argymhellion a gytunwyd er mwyn mynd i'r afael â'r holl argymhellion archwilio. O ganlyniad, ac oherwydd natur y risgiau sydd heb eu penderfynu sy'n ymwneud â staff yn derbyn polisiau TGCh a materion yn ymwneud â gwahaniad dyletswyddau yn y system Gyflogres, mae lefel y sicrwydd yn parhau i fod yn Gyfyngedig. Eglurodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 bod trefniadau yn eu lle i ddiweddarau ac integreiddio'r Gyflogres a'r Systemau AD a fydd yn galluogi mwy o dasgau i gael eu cyflawni'n electronig ac y bydd yn mynd i'r afael â'r mater o arwahanu dyletswyddau. Bydd yr uwchraddiad hefyd yn cysylltu'r broses recriwtio â Chyflogres yn electronig a fydd yn gwneud i fwrdd â'r angen i staff cyflogres sefydlu cofnodion cyflogres â llaw. Cafwyd ychydig o oedi o ganlyniad i faterion technegol ac mae angen ailddylunio'r prosesau busnes er mwyn adlewyrchu arwahaniad newydd o ddyletswyddau/cyfrifoldebau.

Er y bydd hyn yn cymryd amser, mae gan y prosiect ddyddiad cau arfaethedig o fis Medi, 2018.

- **Tai Fforddiadwy, Troi Tai'n Gartrefi a Chynlluniau Benthg Hunan Adeiladu (Dilyn i fyny am yr ail waith)** - daethpwyd i'r casgliad fod y Cyngor wedi arddangos cynnydd rhesymol wrth fynd i'r afael â risgiau archwilio. Gan ystyried y materion a gafodd eu hadnabod yng ngweddill yr adroddiad, mae lefel y sicrwydd bellach wedi cynyddu i Rhesymol.
- **Tai Gofal Ychwanegol (Dilyn i fyny am y tro cyntaf)** – daethpwyd i'r canlyniad bod y Cyngor wedi arddangos cynnydd da o ran mynd i'r afael â'r materion/risgiau ac o ganlyniad, mae'r raddfa sicrwydd wedi cynyddu i Sylweddol.
- **Cydymffurfiaeth â Safonau Diogelwch Data'r Diwydiant Cardiau Talu (Dilyn i fyny am y tro cyntaf)** - daethpwyd i'r casgliad mai ychydig iawn o gynnydd mae'r Cyngor wedi'i wneud er mwyn mynd i'r afael â'r materion/Risgiau ac mae'r raddfa sicrwydd yn parhau i fod yn Sicrwydd Cyfyngedig. Bydd Archwilio Mewnol yn ail ymweld â'r maes hwn yn ystod Hydref 2018 er mwyn monitro cynnydd mewn perthynas â mynd i'r afael â'r risgiau. Eglurodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 y gofynion mewn perthynas â PCI DSS a'r hyn mae'n ei olygu i'r Cyngor o ran sicrhau diogelwch y data y mae'n ei ddal ynghylch cardiau. Bydd diweddariad wedi'i gynllunio o'r system Rheoli Incwm, a fydd yn brosiect a fydd yn cael ei reoli, yn helpu i fynd i'r afael â materion PCI DSS; fodd bynnag, gan fod bodloni'r gofynion yn llawn yn cynnwys nifer o wahanol dasgau, rhai ohonynt yn gymhleth, mae'n brosiect ar gyfer y tymor hwy.
- **Gorchmynion Llys Gofal Plant o dan yr Amlinelliad Cyfraith Cyhoeddus (Dilyn i fyny am y tro cyntaf)** – daethpwyd i'r casgliad fod y Cyngor wedi arddangos cynnydd rhesymol wrth weithredu'r gweithredoedd a gytunwyd arnynt er mwyn mynd i'r afael â'r argymhellion archwilio. Fodd bynnag, o ganlyniad i'r risg "catastroffig", mae lefel y risg yn parhau i fod yn Gyfyngedig. Bydd Archwilio Mewnol yn cynnal adolygiad dilynol pellach yn ystod 2018/19.
- **Fframwaith Caffael Corfforaethol (Dilyn i fyny am y tro cyntaf)** - daethpwyd i'r casgliad fod y Cyngor wedi arddangos cynnydd da wrth weithredu gweithredoedd oedd â dyddiad targed a gytunwyd arno o Ragfyr, 2017. Fodd bynnag, mae lefel sicrwydd yr adroddiad yn parhau i fod yn un Cyfyngedig o ganlyniad i lefel blaenoriaeth gweddill y materion a godwyd sydd eto i gyrraedd eu dyddiad targed ar gyfer eu gweithredu. Cynhelir adolygiad dilynol pellach ym mis Gorffennaf, 2018.
- **Cludiant ysgol (Archwiliad dilynol ar y gweill)** - ystyriwyd y mater hwn gan y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn ei gyfarfod ar 31 Ionawr, 2018 yn dilyn atgyfeiriad gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. Yn dilyn trafodaeth fanwl ar y materion a godwyd gan yr adolygiad archwilio a'r sicrwydd a roddwyd i'r cyfarfod gan y Gwasanaethau Prifffyrdd a Dysgu, roedd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn gyffredinol fodlon â'r cynnydd a wnaed yn erbyn y Cynllun gweithredu Archwilio Mewnol a chan yr ymrwymiad a ddangoswyd gan y ddau wasanaeth er mwyn cwblhau'r cynllun o fewn yr amserlen. Roedd wedi nodi bod materion diogelu a oedd yn codi yn cael eu monitro gan y Bwrdd Trefniadau Diogelu Corfforaethol ac roedd wedi nodi bod trefniadau o fewn Archwilio Mewnol er mwyn dilyn i fyny a monitro gweithredoedd rheoli mewn perthynas ag adroddiadau Sicrwydd Cyfyngedig ac i adrodd yn dilyn hynny i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. Roedd y Pwyllgor Sgriwtini wedi penderfynu ymhellach y dylai gael diweddariad ar gynnydd yn ei gyfarfod Mehefin, 2018.
- Bod perfformiad y Cyngor mewn perthynas â gweithredu camau rheoli wedi gwella'n raddol dros y 13 mis diwethaf gyda chynnydd sylweddol wedi digwydd dros y chwe mis diwethaf. Fodd bynnag, mae dadansoddiad o'r materion / risgiau sy'n weddill wedi dangos mai'r ffactor sy'n cyfrannu fwyaf at y gwelliant mewnol perfformiad yw'r estyniad i'r dyddiadau targed i weithredu Safonau Diogelwch Data'r Diwydiant Cardiau Talu a'r Gorchmynion Llysoedd Plant o dan y materion / risgiau PLO. Mae hyn wedi tynnu sylw at y ffaith bod rheolwyr sydd wedi eu haseinio â rhoi gweithredoedd ar waith yn gallu ymestyn y dyddiad targed ar gyfer gweithredu heb unrhyw gyfeiriad at Archwilio Mewnol. Mae'r cyfleuster hwn bellach wedi'i dynnu'n ôl reolwyr ac mae'n rhaid i'r holl geisiadau i

ymestyn dyddiadau gael eu cyflwyno i Archwilio Mewnol a fydd yn ystyried yr amgylchiadau cyn cytuno ar estyniad. Disgwylir y bydd hyn yn cael effaith tymor byr ar y raddfa weithredu ac y bydd perfformiad yn gwaethygu yn y tymor byr.

- O ganlyniad i lithiant sylweddol ers 2016/17 a materion yn ymwneud â chapasiti, mae'r adnoddau sydd ar gael er mwyn gallu cwblhau'r Cynllun Gweithredu 2017/18 wedi lleihau. O ganlyniad, mae'r Pennaeth Archwilio a Risg wedi ymgymryd ag asesiad risg gyda Phenaeithiaid Gwasanaeth a'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151. Mae adolygiadau Archwilio wedi eu blaenoriaethu er mwyn sicrhau bod adnoddau'n cael eu targedu tuag at y meysydd lle mae'r risg uchaf. Mae'r Cynllun Blyneddol diwygiedig wedi'i gynnwys yn Atodiad A o'r adroddiad. Hyd yma, mae 64% o'r cynllun diwygiedig wedi'i gwblhau gyda 23% yn waith ar y gweill ar hyn o bryd sy'n gwneud cyfanswm o 87%. Mae naw deg dau y cant o archwiliadau wedi eu cwblhau ar amser yn erbyn targed o 90%.
- Roedd cylch gorchwyl y Pwyllgor, y mae'n amser ei adolygu, i fod i gael ei gyflwyno i gyfarfod y Pwyllgor ym mis Medi 2017. Fodd bynnag, cytunodd y Pwyllgor ohirio'r adolygiad tan y cyhoeddir yr arweiniad CIPFA newydd y rhagwelwyd y byddai'n cael ei gyhoeddi ym mis Tachwedd, 2017. Gohiriwyd hyn ymhellach tan Rhagfyr 2017. Mae'r arweiniad dal heb ei gyhoeddi ac er ei fod wedi'i gwblhau, mae CIPFA yn disgwyl ar y Swyddfa Gartref sy'n dod â Chod Ymarfer Rheolaeth Ariannol newydd allan sy'n effeithio ar bwyllgorau archwilio yr heddlu. Disgwylir yr arweiniad newydd bellach ym Mawrth, 2018.

Ystyriodd y Pwyllgor y wybodaeth a gyflwynwyd a gwnaed y pwyntiau canlynol -

- Mewn perthynas â GDPR, nododd y Pwyllgor nad yw ysgolion / penaethiaid wedi cael y wybodaeth ar gydymffurfiaeth GDPR. Nododd y Pwyllgor hefyd mai'r dyddiad sydd wedi'i nodi ar gyfer cydymffurfiaeth â GDPR yw Mai, 2018. Gan y gellir rhoi cosbau ar gyfer anghydfurfiaeth ac efallai na fydd ysgolion mewn sefyllfa i fod yn barod erbyn y dyddiad penodol, yn enwedig ysgolion cynradd llai, gofynnodd y Pwyllgor am gadarnhad o'r risg i'r Cyngor ac am sicrwydd bod y mater yn derbyn sylw. Dywedodd y Pennaeth Archwilio a Risg fod yr ysgolion yn sefydliadau ar wahân a oedd yn ymddwyn fel cyrff annibynnol unigol o dan reoliadau newydd ac y bydd angen iddynt sefydlu eu cydymffurfiaeth eu hunain. Fodd bynnag, mae'r Gwasanaeth Dysgu wedi adnabod y mater hwn fel risg ac wedi rhyddhau adnodd ar gyfer cydymffurfiaeth GDPR o fewn ysgolion ac mae'r paratodau ar y gweill. Bydd y mater hwn yn destun archwiliad mewnol ar wahân yn gynnar yn 2018/19.
- Nododd y Pwyllgor y 3 risg sylweddol a godwyd mewn perthynas ag adolygiad archwilio mewnol Tai Rhent o ran parodrwydd ar gyfer Credyd Cynhwysol. Gofynnodd y Pwyllgor am sicrwydd bod ymrwymiad ac amserlen i Reolwyr gwblhau'r gweithredoedd angenrheidiol er mwyn gallu mynd i'r afael â'r holl risgiau y tynnwyd sylw atynt gan nad oedd y rhain wedi eu nodi. Cadarnhaodd y Pennaeth Archwilio a Risg bod cynllun gweithredu wedi'i gytuno arno gyda'r gwasanaeth. Gan fod y raddfa sicrwydd yn Rhesymol, bydd yr argymhellion ar gyfer gweithredoedd gan Reolwyr yn cael eu bwydo i system dracio'r gwasanaeth Archwilio Mewnol a bydd y gwasanaeth yn cael ei atgoffa bod angen darparu diweddariadau ar y cynnydd mewn perthynas â chyflawni'r gweithredoedd hynny.
- Nododd y Pwyllgor mai'r dyddiad sydd wedi'i drefnu ar gyfer cwblhau'r Cynllun Gweithredu Cludiant Ysgol yw mis Medi, 2018. Gofynnodd y Pwyllgor am gadarnhad a yw'r gweithredoedd angenrheidiol yn gymhleth ac a ydynt angen y cyfnod hwn o amser i'w gweithredu. Holodd y Pwyllgor ymhellach a yw'r Cynllun Gweithredu yn mynd i'r afael â'r mater o orwariant ar gludiant ysgol. Dywedodd y Pennaeth Archwilio a Risg bod yr amserlen yn cael ei dylanwadu gan amseriad contractau cludiant ysgol; bydd y contractau presennol yn rhedeg tan ddiwedd y tymor ysgol. Bydd y broses tendro am gontractau yn dechrau cyn hir gyda chontractau newydd yn dod yn weithredol ar ddechrau'r flwyddyn ysgol newydd ym mis Medi, 2018. Mae elfennau diogelu bellach yn cael eu dilyn i fyny tra bo angen gwneud gwaith glanhau data cyn y gellir y gweithredu'r system meddalwedd Transort ONE yn llawn. Bydd gwneud hyn yn golygu y gellir mapio'r llwybrau ysgol gorau yn electronig gan olygu y bydd unrhyw ddyblygu llwybrau yn cael ei osgoi ac o ganlyniad y

bydd y gwasanaeth cludiant ysgol yn fwy cost effeithiol. Mae yna bellach gytundeb ysgrifenedig rhwng y Gwasanaeth Dysgu a'r Gwasanaeth Priffyrdd sy'n nodi'n glir eu dyletswyddau perthnasol. Yn ychwanegol at hynny, mae'r Gwasanaeth Dysgu wedi penodi Ymgynghorydd fel y Rheolwr Prosiect. Dywedodd y Cynghorydd Robin Williams, fel Aelod o'r Panel Sgrwtini Cyllid, bod y panel wedi'i hysbysu gan y gwasanaethau Priffyrdd a Dysgu bod 100 o geisiadau newydd am gludiant o'r cartref i'r ysgol wedi eu derbyn. Fodd bynnag, roedd y panel yn dawel ei feddwl bod y Rheolwyr bellach yn ymdrin â'r mater hwn mewn modd mwy rhagweithiol ac y bydd y broses mapio llwybrau electronig yn fwy cadarn yn ystod y flwyddyn academaidd nesaf.

- Nododd y Pwyllgor, yng nghyd-destun dilyn i fyny'r Mynediad Rhesymegol a Rhannu Dyletswyddau bod diweddariad systemau ar y gweill a fydd yn arwain at fwy o eglurder ac atebolrwydd o ran rhannu dyletswyddau. Holodd y pwyllgor, o dan y system bresennol lle mae'r staff wedi bod yn cael eu cofnodi â llaw ar y system Gyflogres, a fu unrhyw risg i'r Cyngor gan fod y potensial ar gyfer anghysondebau yn uwch. Dywedodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 bod rheoliadau eraill yn eu lle er mwyn gwirio cywirdeb y Gyflogres; byddai monitro'r gyllideb staffio hefyd yn tynnu sylw at unrhyw anghysondebau. Mae yna felly reoliadau yn ystod ac yn dilyn y broses daliadau sy'n lliniaru yn erbyn y risg o ddiffyg rhannu dyletswyddau sy'n bodoli o fewn y system Gyflogres ar hyn o bryd. Mae archwiliad Cyflogres wedi'i gynllunio ar gyfer 2018/19.
- Gofynnodd y Pwyllgor am gadarnhad a yw'r Rheolwyr neu a ddylai Rheolwyr orfod adrodd yn ôl i'r adran Archwilio mewnol ar amgylchiadau a allai achosi oedi neu a allai effeithio ar gyflymder gweithrediad argymhellion er mwyn mynd i'r afael â'r materion a godwyd. Dywedodd y Pennaeth Archwilio a Risg y gellir ymestyn y dyddiadau targed ar gyfer gweithredu gyda chytundeb yr adran Archwilio Mewnol a fydd yn ystyried yr amgylchiadau.
- Nododd y Pwyllgor, mewn perthynas ag adolygiad dilyn i fyny cyntaf y Fframwaith Caffael Corfforaethol, mai un ffactor o ran methu â chwblhau dau o'r gweithredoedd/risgiau yw diffyg ymateb gan swyddogion perthnasol i gais am gyngor gan y Gwasanaeth Cyfreithiol ar faterion yn ymwneud â geiriad yr amodau a thelerau drafft. Nododd y Pwyllgor, er ei fod yn cydnabod graddfa'r gwaith yr oedd y diweddariad archwilio mewnol yn ei adlewyrchu yn gyffredinol, roedd yn siomedig fod oedi i'w weld fod oedi gyda chynnydd yn yr achos hwn oherwydd iffyg gweithredu gan swyddog er, roedd y Pwyllgor yn derbyn efallai bod materion nad oedd yn ymwybodol ohonynt. Dywedodd y Prif Weithredwr ei fod yn nodi pryder y Pwyllgor; cadarnhaodd y Pennaeth Archwilio a Risg y byddai'n edrych ar hyn.
- Nododd y Pwyllgor, mewn perthynas â darpariaeth y Cynllun Gweithredu Archwilio Mewnol ar gyfer 2017/18, bod rhai o'r eitemau wedi eu dileu; fodd bynnag, roedd y Pwyllgor yn cymryd sicrwydd o'r ffaith bod asesiad risg wedi'i gynnal gyda'r Pennaethiaid Gwasanaeth a bod y Cynllun Archwilio diwygiedig yn seiliedig ar risg gan olygu ei fod yn cael ei yrru gan gydnabyddiaeth o'r meysydd lle mae'r mwyaf o risg i'r Cyngor.

Penderfynwyd bod y Pwyllgor:

- **Yn nodi cynnydd diweddaraf yr adran Archwilio Mewnol o ran darpariaeth gwasanaeth, darpariaeth sicrwydd, adolygiadau a gwblhawyd, perfformiad ac effeithiolrwydd wrth yrru gwelliannau ac yn gyffredinol, ei fod yn cymryd sicrwydd o'r wybodaeth a gyflwynir yn yr adroddiadau a chan ddiweddariadau'r swyddog yn y cyfarfod.**
- **Cymeradwyo gohirio adolygu ei gylch gorchwyl tan y bydd CIPFA (Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth) yn cyhoeddi ei ddogfen arweiniol newydd.**

GWEITHRED YCHWANEGOL A GYNIGIR: Pennaeth Archwilio a Risg i ddilyn i fyny ymateb y Swyddog mewn cysylltiad â'r adolygiad dilyn i fyny cyntaf o'r Fframwaith Caffael Corfforaethol.

4 ARGYMHELLION ARCHWILIO MEWNOL, MATERION A RISGIAU SY'N PARHAU I FOD ANGEN SYLW

Cyflwynwyd ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor - Adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg sy'n nodi'r holl argymhellion a risgiau sy'n weddill ac a godwyd ers Ebrill, 2014.

Adroddodd y Pennaeth Archwilio a Risg, ar 26 Ionawr, 2018, allan o gyfanswm o 745 o argymhellion/risgiau/materion oedd â dyddiad targed ar gyfer eu gweithredu o 31 Rhagfyr, 2017 bod y Cyngor wedi gweithredu neu ddatrys 695 neu 93% gyda 50 ar ôl heb eu gweithredu / datrys. Y canran perfformiad ar gyfer mynd i'r afael â materion a oedd wedi'u graddio'n Uchel neu'n Goch / Ambr oedd 98%; ar gyfer materion a raddiwyd yn Ganolog a Melyn roedd yn 94% ac ar gyfer materion a raddiwyd yn Isel neu'n Wyrdd roedd yn 90%. Cafodd manylion y materion sy'n weddill ynghyd â dyddiad y codwyd pob mater ei nodi yn Atodiad A yr adroddiad.

Ystyriodd y Pwyllgor y wybodaeth a gyflwynwyd ac fe nododd fod nifer o faterion yn ymwneud â'r Cynllun Gostyngiad Treth Cyngor a Budd-daliadau Tai 2016/17 yn parhau i fod yn weddill. Dywedodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) fod y Gwasanaeth Budd-daliadau Tai wedi mynd trwy broses o ailstrwythuro yn ystod 2017 a chanlyniad hynny oedd bod gan y gwasanaeth bellach gyflenwad llawn o staff; mae ganddo well trefniadau goruchwyllo yn ogystal â gwell adborth ar faterion perfformiad staff. Ar yr un pryd, mae gwaith wedi bod yn parhau ar wella systemau, yn enwedig ar integreiddio ffurflenni hawlio budd-daliadau electronig i mewn i'r System Budd-daliadau; cafwyd peth oedi mewn perthynas â hyn oherwydd materion yn ymwneud â throsglwyddo data. Fodd bynnag, ar ôl ei weithredu fe ddisgwylir y bydd y newid hwn yn gwella cywirdeb y data a fewnbynnir. Mae gwaith hefyd yn cael ei wneud ar gyflwyno system reoli dogfennau electronig a fydd yn disodli'r system bresennol lle bydd ffurflenni hawlio budd-daliadau'n cael eu ffeilio â llaw gan olygu eu bod yn fwy tebygol o gael eu colli. Disgwylir y bydd y gwelliannau hyn yn mynd i'r afael â'r rhan fwyaf o'r materion archwilio mewnol a godwyd. Mae'r dyddiad targed ar gyfer gweithredu wedi ei basio oherwydd yn achos y system rheoli dogfennau yn electronig, mae'r feddalwedd hefyd yn un y bydd y Gwasanaeth Cynllunio yn ei defnyddio i uwchraddio'r system gynllunio er bod y Gwasanaeth Cynllunio ar fersiwn wahanol - mae'r gwaith wedi cynnwys cymodi'r ddau er bod y Gwasanaeth Cynllunio ar fersiwn wahanol. Mewn perthynas â methu'r dyddiad targed, byddai'r broses wedi bod angen i'r Rheolwr Refeniw a Budd-daliadau hysbysu'r adran Archwilio Mewnol o'r rhesymau dros weithrediad hwyr ac i ddod i gytundeb ar ddyddiad targed newydd.

Yn dilyn yr eglurhad a ddarparwyd gan y Swyddog uchod, fe'i nodwyd gan y Pwyllgor ac roedd yn fodlon â'r gwelliannau mewn perfformiad mewn perthynas â gweithredu'r argymhellion archwilio mewnol yr oedd yr adroddiad yn eu hadlewyrchu a rhoddwyd sicrwydd pellach bod Archwilio Mewnol yn tracio'n systematig ac yn dilyn i fyny ar weithredoedd sydd i'w cymryd gan Reolwyr mewn ymateb i adroddiadau archwilio mewnol a bydd yn adrodd ar hynny i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.

Penderfynwyd nodi cynnydd y Cyngor wrth fynd i'r afael â'r risgiau archwilio mewnol sy'n weddill ac a godwyd ers 1 Ebrill, 2014.

NI CHAFODD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL EU CYNNIG

5 ARCHWILIO ALLANOL - DIWEDDARIAD RHAGLEN WAITH PERFFORMIAD

Cyflwynwyd diweddariad yr Archwilwyr Allanol ar y gwaith cyfredol a'r gwaith sydd wedi ei gynllunio gan Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor. Darparodd yr adroddiad wybodaeth ar statws y gwaith archwilio ariannol a pherfformiad yn 2016/17 a

2017/18 yn ogystal â rhaglen archwiliadau gwerth am arian cenedlaethol yr Archwilydd Cyffredinol.

Penderfynwyd derbyn yr adroddiad a nodi statws y rhaglen waith perfformiad Archwilio Allanol fel y'i cyflwynwyd.

NI CHYNIWIWYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

6 STRATEGAETH ARCHWILIO MEWNOL A CHYNLLUN BLYNYDDOL 2018/19

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg, a oedd yn cynnwys y Strategaeth Archwilio Mewnol arfaethedig a'r Cynllun ar gyfer 2018/19 ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor.

Adroddodd y Pennaeth Archwilio a Risg bod Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) yn nodi bod angen i'r prif weithredwr archwilio sefydlu cynlluniau seiliedig ar risg er mwyn penderfynu ar flaenoriaethau'r gweithgaredd archwilio mewnol, sy'n gyson â nodau'r Cyngor. Wrth flaenoriaethu adnoddau, disgwylir i Archwilio Mewnol ymgymryd â gwaith digonol fel y gall y prif swyddog archwilio ddarparu barn archwilio mewnol flynyddol ar gyfer y Cyngor er mwyn hysbysu ei Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol. Yn hanesyddol, mae Archwilio Mewnol wedi cynllunio ei waith ar sail strategaeth Cynllunio tair neu bum mlynedd. Fodd bynnag, amlygodd yr Asesiad Archwilio Ansawdd Allanol a gafodd ei gynnal ym Mawrth 2017, er bod y fethodoleg hon yn cydymffurfio â'r PSIAS, dylid ystyried a yw'r dull hwn yn effeithiol gan ystyried ei bod yn anodd rhagweld beth fydd yn bwysig i'r Cyngor ymhen tair blynedd. Nododd yr asesydd bod cyflymder newid mewn mewn llywodraeth leol yn awgrymu na ddylid ond cynllunio flwyddyn ymlaen llaw. Gan ystyried hyn, mae Archwilio mewnol wedi mabwysiadu agwedd newydd tuag at ddatblygu'r Cynllun Blynyddol ar gyfer 2018/19 gan ddefnyddio'r gofrestr risg gorfforaethol er mwyn penderfynu ar y blaenoriaethau ar gyfer gweithgareddau Archwilio Mewnol tra hefyd yn ystyried y Strategaeth Archwilio ar gyfer 2017/18 i 2019/20. Yn ogystal, cynhaliwyd cyfarfodydd â Swyddfa Archwilio Cymru, y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151, Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) a'r rhan fwyaf o Benaethiaid Gwasanaeth er mwyn ceisio eu safbwyntiau ar y meysydd arfaethedig ar gyfer eu hadolygu. Canlyniad hyn yw cynllun â llawer mwy o ffocws, mwy perthnasol sy'n seiliedig ar risg ar gyfer 2018/19. Mae'r cynllun hefyd yn gynllun deinamig a bydd yn cael ei adolygu a'i addasu yn ôl yr angen mewn ymateb i newidiadau yn rhaglenni, gweithrediadau a risgiau'r Cyngor er mwyn sicrhau ei fod yn parhau'n berthnasol. Bydd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 a'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cael eu hysbysu am unrhyw newidiadau.

Ystyriwyd yr adroddiad gan y Pwyllgor a gwnaed y pwyntiau canlynol –

- Nododd y Pwyllgor fod strwythur y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn eithaf cul ac nad oes unrhyw gapasiti sbâr yn bodoli. Gofynnodd y Pwyllgor am sicrwydd felly bod y gwasanaeth yn hyderus fod ganddo'r adnoddau staffio er mwyn gallu darparu'r Cynllun Archwilio ar amser. Dywedodd y Pennaeth Archwilio a Risg y bydd yr ymagwedd newydd tuag at archwilio a'r ffordd fwy cryno o adrodd yn lleihau llawer iawn o'r baich gweinyddol a nifer y dyddiau a dreulir yn anghynhyrchiol. Hyd yn oed os nad yw'r adolygiadau archwilio a gynhelir yn rhai manwl byddant yn ddigonol er mwyn adnabod unrhyw risgiau/materion sylweddol neu faterol yn y maes sy'n cael ei archwilio; gall Archwilio Mewnol wedyn benderfynu a oes angen ymchwilio ymhellach i'r materion a godwyd ellach a gellir un ai ail drefnu'r archwiliad / addasu'r cynllun gwaith er mwyn sicrhau bod hynny'n digwydd.
- Gofynnodd y Pwyllgor am gadarnhad o'r broses lle gall y Pwyllgor sicrhau bod camau cywiro amserol yn cael eu cymryd gan Reolwyr mewn ymateb i faterion a godwyd gan y gwasanaeth Archwilio Mewnol. Dywedodd y Pennaeth Archwilio a Risg y gall y Pwyllgor Archwilio a Risg ofyn i Bennaeth Gwasanaeth fynychu'r cyfarfod er mwyn egluro

cydymffurfiaeth neu fel arall; mae Penaethiaid Gwasanaeth yn ymwybodol, drwy'r system dracio fewnol, o'r argymhellion sydd wedi eu gweithredu gan eu rheolwyr. Yn ychwanegol at hynny, mae newid diwylliant o'r top i lawr yn golygu bod trosolwg a chraffu meysydd lle mae materion/ gweithredoedd yn weddill bellach yn digwydd yn fwy penodol ac fel rhan o'r gwaith arferol ac o'r herwydd, gwelwyd gwelliant sylweddol wrth weithredu argymhellion sy'n weddill a mynd i'r afael â materion / risgiau fel yr adroddwyd arnynt yn flaenorol. Dywedodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 mai un o elfennau'r adolygiadau herio gwasanaeth eleni oedd gweithrediad yr argymhellion Archwilio Mewnol.

Penderfynwyd cymeradwyo'r Strategaeth Archwilio mewnol a'r Cynllun Archwilio Mewnol Blynnyddol ar gyfer 2018/19 ac i nodi'r ymagwedd archwilio newydd tuag at gynllunio archwilio.

NI CHYNIWIWYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

7 DATGANIAD AR STRATEGAETH RHEOLI'R TRYSORLYS 2018/19

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151, yn cynnwys y Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys ar gyfer 2018/19, ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor. Roedd yr adroddiad yn nodi agwedd arfaethedig y Cyngor tuag at fuddsoddiadau a threfniadau benthyca presennol a'r rhai a ragwelir ar gyfer 2018/19.

Adroddodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 nad oes unrhyw newid sylweddol wedi bod yn y sefyllfa economaidd a gan fod y rhagolygon yn parhau i fod yn ansicr, bydd agwedd Rheoli Trysorlys y Cyngor yn parhau i fod yn seiliedig ar y canlynol -

- Ni fydd y Cyngor yn benthyca mwy na'r hyn sydd ei angen arno er mwyn ceisio elwa o fuddsoddiad ar y symiau ychwanegol a fenthycir gan fod yr elw ar y buddsoddiadau yn debygol o fod yn is na'r gost o fenthycia.
- Bydd y Cyngor yn cynnal ymagwedd hyblyg tuag at fenthycia mewnol ac allanol gan roi ystyriaeth i'r ffactorau a ddisgrifir yn adran 3.3.1 o'r strategaeth. Mae'r Cyngor ar hyn o bryd yn tan-fenthycia sy'n golygu nad yw'r angen benthyca cyfalaf (y Gofyniad Ariannu Cyfalaf) wedi ei ariannu'n llawn â dyled benthyciadau gan fod arian parod sy'n cefnogi arian wrth gefn y Cyngor, balansau a llif arian wedi ei ddefnyddio yn lle hynny. Mae hon yn ymagwedd synhwyrol gan fod adenillion ar fuddsoddiadau yn isel ac mae risg gwrth-barti yn fater sy'n parhau fod angen sylw. Bydd y Gofyniad Ariannu Cyfalaf (y rhagolygon o'r angen i fenthycia er mwyn ariannu'r rhaglen gyfalaf) ar ddiwedd y flwyddyn yn £138.1m gan olygu y bydd y Cyngor yn benthyca'n fewnol (defnyddio arian wrth gefn y Cyngor a'r balansau er mwyn helpu i ariannu'r rhaglen gyfalaf) £20.1M erbyn diwedd y flwyddyn.
- Rhoddir ystyriaeth i ail-drefnu dyledion yn ogystal â'r potensial i wneud arbedion drwy redeg buddsoddiadau i lawr er mwyn talu dyledion yn gynnar. Yn ychwanegol at hynny, ble bo hynny'n bosibl, bydd y Cyngor yn osgoi benthyca newydd i ddisodli dyledion allanol sy'n aeddfedu a bydd yn defnyddio balansau ariannol yn lle hynny.
- Bydd blaenoriaethau buddsoddi'r Cyngor yn parhau i roi diogelwch yn gyntaf, hylifedd yn ail ac yna elw. Bydd y Cyngor yn buddsoddi â gwrthbartion yn unol â'r polisi credyd a nodir yn adran 4.2 o'r strategaeth.
- O ran diweddariadau i'r Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys, yr unig ddiwygiad arfaethedig i'r egwyddorion craidd a'r polisiâu o Ddatganiad 2017/18 yw i ddiwygio'r Polisi Isafswm Arian wrth Gefn (MRP) er mwyn i'r gost MRP yn y dyfodol fod yn gyson ar gyfer benthyca â chymorth a benthyca heb gymorth ac mae'n seiliedig ar fywyd economaidd defnyddiol yr ased.
- Dim ond un newid arfaethedig sydd i Arferion Rheoli Trysorlys yr Awdurdod sef cynyddu isafswm y balansau arian parod o £6m i £6.5m

Ystyriodd y Pwyllgor y wybodaeth a gyflwynwyd a gwnaed y pwyntiau canlynol –

- Nododd y Pwyllgor yr amrywiad rhwng y cyfraddau benthyca a'r cyfraddau buddsoddi. Gofynnodd y Pwyllgor am gadarnhad a oedd modd i'r Cyngor osod y swm y mae'n ei fenthyca yn erbyn yn swm mae wedi'i fuddsoddi er mwyn lleihau'r cyfalaf a fenthycwyd. Dywedodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 fod mwyafrif y benthyciadau y bydd y Cyngor yn eu cymryd yn rhai ar gyfer symiau sefydlog, dros gyfnod sefydlog o amser gyda chyfradd llog sefydlog sy'n ei alluogi i gynllunio ar gyfer y tymor hir ac sy'n rhoi sicrwydd yn erbyn anwadalwch. O ganlyniad i'r cyfraddau llog isel presennol, yr hyn y mae'r Cyngor yn ei ffafrio yw sicrhau cyfraddau llog isel er lles y Cyngor.
- Gofynnodd y Pwyllgor am gadarnhad o ran ba bwynt yr ystyrir y bydd yn ymarferol i'r Cyngor gynyddu benthyca. Dywedodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 ei fod yn dibynnu ar y gwahaniaeth rhwng y swm sydd wedi'i fenthyca a'r adenillion ar y buddsoddiad. Mae ffactorau eraill a gymerir i ystyriaeth yn cynnwys y balansau arian parod sydd gan y Cyngor ar unrhyw adeg benodol sy'n dylanwadu ar amseriad y benthyca. Tra bo'n rhaid i'r Cyngor sicrhau fod ganddo ddigon o arian parod i fodloni gwahano ofynion, nid yw'n dymuno cael gormodedd o arian parod heb unrhyw le i'w fuddsoddi.
- Gofynnodd y Pwyllgor am gadarnhad a yw'r Cyngor yn ystyried y ffactor Disgownt Llif Arian wrth ymgymryd â phrosiectau h.y. y syniad bod swm o arian sydd i'w dalu yn y dyfodol yn werth llai heddiw na phetai'r un swm o arian yn cael ei dalu heddiw. Dywedodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 y byddai'r cyfrifiad yn cael ei wneud ar gyfer unrhyw brosiectau sy'n cael eu hariannu drwy fenthyciadau di-gefnogaeth. Mae'n rhaid i'r Cyngor hefyd ystyried y cyfrifiad MRP gan fod y gost MRP yn effeithio ar y gyllideb refeniw.

Penderfynwyd –

- **Nodi cynnwys yr adroddiad**
- **Cadarnhau'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys (yn cynnwys y Dangosyddion Darbodus a Rheoli Trysorlys) [Atodiad A] ar gyfer 2018/19.**
- **I anfon y Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys 2018/19 ymlaen at y Pwyllgor Gwaith heb unrhyw sylwadau pellach.**
- **Cymeradwyo'r newidiadau yn y Cynllun Rheoli Trysorlys, cynyddu'r isafswm balansau arian parod o £6m i £6.5m er mwyn adlewyrchu'r cynnydd yn y balans arian wrth gefn cyffredinol.**

NI CHYNIGWYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

8 BLAEN RAGLEN WAITH

Cyflwynwyd Blaen Raglen Waith y Pwyllgor hyd at fis Rhagfyr, 2018 ar gyfer ystyriaeth a'i adolygu.

Penderfynwyd derbyn a nodi'r Blaen Raglen Waith heb unrhyw newidiadau.

9 GWAHARDD Y WASG A'R CYHOEDD

Penderfynwyd o dan Adran 100 (A) (4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, cau allan y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem ganlynol ar y sail y gallai olygu datgelu gwybodaeth eithriedig fel y'i diffinnir yn Atodlen 12A y Ddeddf a'r Prawf Budd y Cyhoedd fel y cyflwynwyd nhw.

10 Y GOFRESTR RISG CORFFORAETHOL

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a'r Swyddog Adran 151, a oedd yn cynnwys y Gofrestr Risg Gorfforaethol fel y'i hadolygwyd a'i diweddarwyd hyd at ddiwedd Chwarter 2 2017/18 gan yr Uwch Dîm Rheoli, ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor.

Adroddodd y Rheolwr Yswiriant a Risg fod y sefyllfa fel a ganlyn ar ddiwedd Chwarter 2 –

- Nid oes unrhyw risgiau wedi eu tynnu oddi ar y Gofrestr Risg Gorfforaethol ers iddi gael ei chyflwyno i'r Pwyllgor ym Medi, 2017.
- Ni chafwyd unrhyw newid yn lefel risg weddillol unrhyw risg gyfredol ers cyflwyno'r Gofrestr Risg Gorfforaethol i'r Pwyllgor diwethaf.
- Mae pedair risg gorfforaethol newydd wedi eu hadnabod yn ystod Chwarter 2. Mae manylion y rhain ar gael yn adran 5 yr adroddiad.
- Mae'r risgiau uchaf (Coch) i'r Cyngor wedi eu nodi fel y rhai hynny a restrir yn adran 6 yr adroddiad.

Hysbysodd y Swyddog y Pwyllgor fod yr Uwch Dîm Rheoli wedi adolygu sefyllfa Chwarter 3 2017/18 yn ei gyfarfod a gynhaliwyd ar 12 Chwefror, 2018 a bod y canlyniad fel a ganlyn -

- Ni ychwanegwyd unrhyw risgiau newydd i'r Gofrestr Risg Gorfforaethol
- Ni chafodd unrhyw risgiau eu tynnu oddi ar y Gofrestr
- Cafodd lefel pedair risg ei gostwng. Mae un o'r risgiau hynny (YM22) yn parhau i fod yn Ambr tra bo'r tair arall (YM29, YM33 a YM40) wedi eu gostwng o Ambr i Felyn. Mae lefel y risg weddillol o ran y tebygolrwydd y bydd yn digwydd wedi lleihau mewn perthynas â'r pedair risg.

Nododd y Pwyllgor y wybodaeth a gyflwynwyd. Gofynnodd y Pwyllgor am sicrwydd bod yr ymagwedd tuag at reoli risg YM43 (yn ymwneud â'r Gwasanaethau Plant) yn parhau'n ddigon cadarn. Cafodd y Pwyllgor ei sicrhau bod y gweithredoedd lliniaru a'r trefniadau adrodd a monitro mewn perthynas â'r risgiau sydd wedi'u hadnabod yn y maes gwasanaeth hwn yn gadarn ac yn parhau.

Penderfynwyd nodi cynnwys yr adroddiad ac i nodi hefyd bod y Pwyllgor yn cymryd sicrwydd bod y risgiau i nodau ac amcanion y Cyngor yn cael eu hadnabod a'u rheoli gan yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth.

NI CHYNIGWYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

**Cynghorydd Peter Rogers
Cadeirydd**